

EVANGYÉLIOMI PROTESTÁNS LAP.

Megjelen minden héten egyszer pénteken egy iven. — Előfizetési ár egy évre 6 frt, félévre 3 frt negyedévre 1 frt 50 kr. — Hirdetések díjaszáz szóig 1 frt, kétszáz szóig 2 frt, a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr. 3-iknál 70 kr. bélyegdíj 30 kr; csakis egyház és tanodát érdeklő hirdetések fogadtatnak el. A lapot érdeklő mindennemű közlemények a szerkesztőhöz — Fűvészkert-utca, 1078. sz. a. intézendők.

Legujabb mozgalmak a vasárnap ügyében.

Genfben 1861-ben, a föld különböző országaiból egyetemes értekezletre gyült „Evangyéliomi Szövetség“ egyik ülésen Godet neuchâtel-i tanár buzgó felhívására kezdetét vette a társulási mozgalom a vasárnap barátai közt, s azon Genfben, mely a nemes eszmék valószínűsítéséért hevülni s tettekre gyuladni szokott, vasárnapügyi bizottság alakult, több helvét város követte a példát s 1868-ban a genfi mint „központi bizottság“ vezetése alatt országosan tömörültek a többi városi bizottságok „Vasárnap megszentelési helvét társaság“ cím alatt... s azóta a Helvét Társaság nagyobb-nagyobb tevékenységgel és szélesebbre ható körben mozog. Minden áldozatra kész elnöke Lonibárd Sándor, genfi régi bankár, mindent elkövet a társaság magasabb céljai elérésére. A Helvét társaság indítványozta (1876. ápril) s hívta meg az európai protestáns országok hasonló célú társaságait a vasárnapügy ápolása végett egy nemzetközi kongressusra. (Lásd a meghívást Ev. Prot. Lap 1876. 20-ik számában.)

A nemzetközi egyetemes kongressus össze is jött Genfben 1876. szept. 28-án (Lásd Ev. prot. Lap 1876. 44. számát), s elfogadtatott egy nemzetközi szövetség alakitása, szabályzata el is készült s Lapunk f. é. 2-ik számában közzé is tétetett. — A végrehajtással megbízott központi genfi bizottság, részint hogy az e végre megkívántató tömördek levelezést könnyebben s nyilvánosabban eszközölje; részint, hogy az egyes országokbeli mozgalmakat köztudomásra hozza: egy megjelenési időhöz nem kötött kis közlőnyt indított „Vasárnapi Tudósító“ (Bulletin Dominical) cím alatt, az 1-ső szám 1877. ápril 28-án Genfben jelent meg, mely mellékletül adatik a „La Semaine Religieuse“ (Vallásos hét) laphoz, de külön is kapható számonként külföldre 10 centimes-on. A „Vasárnapi Tudósító“ ez első száma nyomán rajzoljuk a vasárnapügyi legujabb mozgalmakat.

1. Helvétia. A genfi vasárnapügyi társaság f. é. márcz. 2-án a „Casino“ nagy teremben gyűlést tartott, mely imával s Ézsaiás 56-ik fejezete felolvasásával és Lonibárd

Sándor elnöki beszédével nyitott meg, elnök kifejezte a társaság részvétét Demole lelkész halála felett, a ki az alapítók s buzgó tagok egyike volt, vázolta a kongressus óta történt fejlődést, hálát ad Istennek a sikerért, s felhívja a társaság barátait, hogy a vasárnap ügyét szeretetükkel, adományaikkal, és imáikkal támogatni ne szünjenek meg. Déluz titkár elősorolja a társaság cselekedeteit, nevezetesen: eszközölte francia fordítását és terjesztését Hill pályanyertes angol műnek, mely „a vasárnap egészségi szempontból“ című pályázaton megkoszorúztatott; kinyomatta Coulin és Naville jeles beszédeit, melyek a kongressuson tartattak és a „vasárnap“ című pályanyertes ének (hymnus) 3-ik kiadását stb. Külön nyert adakozások segélyével a „Család“ című lapot csekély áron küldözgeti a vasuti és postai hivatali személyzet tagjainak. Rochet lelkész Vaud kantonból Cossonay kis városka kebelében, hol ő lelkészkedik, rajzolta a tapasztalatokat. Ugyanis a vidékbeli parasztnál az divatozott, hogy vasárnap mentek a városba vásárlásaik megtételére (ez vasárnap-törés). Egy fiatal keresztyén könyvtáros boltja megnyitása után azonnal megkezdé zárva tartani vasárnaponként üzletét, a többi boltosok ellenzése dacára. A többi kereskedői telepek segédei kérdésbe tették, miért nem élvezhetik ők is a vasárnapi nyugnapot, legalább részben, s csakugyan főnökeiktől megnyerték közös megállapodás után a mit kértek. A kongressus megtartása után a lelkész közbenjárására és hatályos fellépésére elhatározták a városbeli bolttulajdonosok: vasárnaponként zárva tartani boltjaikat, s azt dicséretesen végre is hajtották 3 kivételével. E példát követte más helység, több városban most foly a tárgyalás e felett... s így az ügy haladásban van. Roehrich lelkész, alelnök, a rossz akaratú gyanúsítások s ellenkező irányú lapok támadásai ellen felvilágosításul adta, hogy sürgősség esetében p. o. áradáskor stb. a vasárnapi munkaszünet érdekében nem lép fel a társaság, mert annak kettős jelszava van, megszentelni a vasárnapot; de nem felejteni, hogy a szombat van az emberért, és nem az ember a szombatért. La Harpe genfi hittanár a költség fedezésére adakozásra hívta fel a tagokat s a gyűlést imával rekeszté be.

A kongressus egyik egyenes hatása, hogy a Rhône mentében vasárnapügyi új társaság alapított még pedig a prot. testvér-felekezetek közös részvételével. Két helyen tartotta meg febr. 18-án a két kántoni társaság közülését a templomban, mely mindenütt telve lett. Bexben (Vaud kánton), hol az egyház 2500 lelket számlál, több mint 800 egyén hallgatta nagy érdeklődéssel a majd 2 óra hosszú tartó közléseket a vasárnapügy állásáról. Berguer lelkész felmutatta a nyugalom fontosságát egészségi szempontból egyén, család s egész népre való tekintetben; Châtelana lelkész pedig a vasárnapi intézmény vallási és szellemi hasznait fejtegette; utánok Gambini lelkész a genfi központi bizottság küldötte a vasárnap-szentelő társaság történetét vázolta.

Hasonló gyűlés tartatott Aigle-ben (Vaud kánton), itt a helvét központi társaságot Lonibárd S. a lausannei bizottságot Panchaud lelkész, tehát az elnökök képviselték követek gyanánt. Secrétan az aigle-i kollégiom igazgatója, a Rhône völgyi vasárnapi új bizottság (fiók-egylet) elnöke, a követek s több más tagok 2 óra hosszú foglalkoztatták a közfigyelmet s a szétosztogatott vasárnapügyi röpiratokat mohón kapkodták a hallgatók. Neuchâtelben is két helyen tartatott hasonló sikerű gyűlés, hol Choisy genfi lelkész értekezett, Lonibard ur pedig mindkét helyen szöveget intézett. Mindenütt nagy tevékenységet fejtenek ki nemcsak világiak, de elől mennek a lelkészek. Mikor indul meg nálunk ily lelkes mozgalom?

2. Franciaország. Itt a belmissió központi bizottsága Nîmesben irányozza a mozgalmat s több helyi bizottság munkál. Nîmesben raktárt szervez a vasárnapra vonatkozó népszerű kiadványokból s terjeszti azokat, kivált „Mit csináljunk vasárnapjainkon?” cziműt.

3. Németország. Hamburgban f. é. február 22-én tartatott meg a város legnagyobb termében a nagy értekező 6000 ember jelenlétében. Napi rendre tüzetett „a vasárnap társadalmi fontossága.” Minden párt, a demokrata socialista is, ez legfőbbkép, képviselve volt, Sieveking városi tanácsos, mint elnök, hívta egybe az értekezőt. Baur berlini udvari lelkész, ki jelen volt a genfi kongressuson is, ékes beszédéből kiemeltük: a vasárnap vallásilag és társadalmilag egyaránt fontos, illeti az ember viszonyát Istenhez és embertársaihoz; a socialista Proudhon maga is úgy tekintette a vasárnapi nyugalom mint jogot, s kifejezte: inkább volna kész hinni különös kijelentésben, sem mint nem látni mást ez intézményben pusztán esetlegnél. A vasárnap az emberiség napja (jour de l'humanité), melyben mindenkinek részesülni kell és részesíteni felebarátait abban; kiméli az egészséget, visszaállítván a természeti erőt; fejti a társadalmi kivált a családi életet; alapja a nemzeti virulásnak, jólétnek, míg meg nem tartása, a statisztikai adatok szerint, mindennemű vissza-

élésekre sőt bűnre vezet. Napjainkban a társas munkálkodás szaporodik. Az egyén magára hagyva nem képes támogatni a köteleket, mit rá társadalmi helyzete és hivatala fűz, a törvényhozásnak kell közbejönni védeni azokat, kik függésben, védelem nélkül vannak a nyomóval szemben. Minél befolyásosabb helyzetben van valamely ember, annál inkább néz rá a felelősség: megtenni ez érdekében minden tőle telhetőt. És mégis a német liberal pártban, mely ma oly hatalmas, a brémai Lammerst kivéve, senki nem találkozott, a ki felemelte volna szavát a vasárnap megtartása körül.

Azt vetik ellen — mondá tovább, — hogy a lelkészek és kegyeselvűek (pietisták*) dolgáról van ott szó, de hiszen egy Peel Róbert, Proudhon, Humbold és sok mások határozottan védtek a vasárnapot. Megütözkönek az angol vasárnap szigorában, hiszen mi nem is akarjuk a szigorúság túlfokát, de másfelől égyptomi vasárnapot sem akarunk, hol a nyugalom helyett rabszolgaság találtaték. „Te szeressed Uradat Istenedet”, ime ezt fejezi ki a vasárnap vallási értelme; „szeresd felebarátodat mint tenmagadat”, ime ez a vasárnap társadalmi jelentménye.

A melegen megtapsolt ezen beszéd után Sieveking olvasta a határozati javaslatot, végpontja ez: „E gyűlés sürgetve felkérendőnek tartja kérvényben a tanácsot, hogy új törvények által, mint a már létezők pontos megtartásával, biztosítsa az egyén szabadságát s oltalmazza azt a nyugalom jogában.” Oertzen támogatta ajánlólag ez indítványt, ebbe minden párt benyughatik.

Auer, socialista képviselő a német birodalmi gyűlésen kijelenté, hogy az ő pártja tervletében (programm) régóta benn van a vasárnapi nyugalom. Ő egy bajor paraszt fia, falun nevedett, s nagyon leverődött midőn északi Németországba jöve látnia kellett, hogy ott vasárnap foly a közmunkálkodás. Születve a római egyházban, mely egyházhoz azonban többé nem tartozik, korán tanulta, hogy a szent nap megsértője megbüntettetik; nem felejteti el ifjú kora óta, mikor szombat este a harang jelzé a nyugórát s vasárnap reggel a közmunkás ünnepi öltönyében elmondható: ime az én napom, melyen szabad vagyok művelni szellememet. Ha a demokrata socialisták védik a vasárnapi nyugalom ügyét, ezt nem vallási indokból teszik, hanem nemzetgazdasági, erkölcsiségi és emberiségi indokból. A vasárnapot szentelni kell a családnak, az elme művelésének és üdülésnek oly végből, hogy kiki a következő heti munkára előkészítse magát. Ha szinte a mozgalmat a kegyeselvűek pártja sürgeti is, habozás nélkül csatlakoznak ahhoz elvtársai is, mivel jó az. A határozati javaslatot nem

*) Ez a gúnyneve az evangyéliomi vallás híveinek a liberál és libre-penseuröknél, kiken e szép czim alatt nem kell mást érteni, mint a vallást megvetőket, azt kicsinybe, semmibe vevőket.

tartja elegendőnek, hozzá csatolandó még a napi rendes munka meghatározása is.

Egy liberális párti nem akart járulni szavazatával az ügyhöz, mivel azt „vallásos emberek” hozták felszínre, kik másképp tesznek mint beszélnek, megvonván a kenyeret a szegénytől ha nem hisz ez, (számos helytelenítő felkiáltás szakítja félbe), a mi őt illeti ő a tudomány, nem a hit mellett van. Erre Oertzen emelt szót: ha a vallásos emberekről van szó, kész hitéről vallást tenni. A biblia tanítja, „oldjátok le lánczaikat annak, a ki igaztalanul köttetett meg, szabadítsátok ki az elnyomottakat s törjétek szét minden igát.” Midőn ő arra törekszik, hogy ez ígét valósággá tegye a vasárnapi munkára kényszerített napszámra nézve, szívesen elfogadja a pietista nevezetét. Majd egy nap számos őszintén keresztyénnek jelenté be magát, s élénk tapsokat nyerve kérdé: vajjon kik tettek több rosszat: a vallásos emberek röpiratai, vagy a liberális sajtó romboló iratai?

Ha erig demokrata-socialista veszélyesnek nyilvánítja azon előítéleteket, mik az alsó polgárság keblében a vasárnap iránt tartogattatnak, azt hitetvén el vele, hogy ha a vasárnapi munka megszorítottatik, nagyban kisebbitetni fog a jövedelem s az egyéni szabadság támadtatik meg. Ez előítélet nyomán a nagy pénztekékek dolgoztatnak vasárnap s felibe helyezik magukat a vasárnapi munkaszünetet védő törvényeknek. A uer újra szól, visszautasít nyilván minden összeköttetést a socialisták és pietisták közt, a jó dolgot azonban készek elfogadni, nem kérde honnan jő. Sieveking szinte tiltakozott a liberálisok részéről terjeszthető minden rágalom ellen, kitűzte az indítványt szavazásra, s a tanácshoz irányzandó kérvény a gyűlés többségének felállása által elfogadtatott.

Stuttgarteri gyűlés. Több száz egyén vett részt itt is. Wittich udvari lelkész rajzolta a genfi kongressus lefolyását, melyen mint a vürtembergi király megbízottja volt jelen. Beszéde 2-ik részében azt fejtegette: mit tehetünk s mit kell tennünk a vasárnap visszaállításáért? Két intellemmel végezte nagy hatású beszédét 1) a vasárnap minden barátai magok tartásuk meg híven és tartassák meg a vasárnapot saját családjaiknál. Csak egy kis lemondást kell tanusítani példával, s jó eredményt érhetünk el a hivatalnokok, cselédek javára is Németországban, ép úgy mint eléretett az Angliában s az Egyesült Államokban. 2) Azok, kik e tárgyban egy meggyőződésben vannak, alakuljanak helyi társaságokká előmozdítására a vasárnapügynek. Aztán e helyi társulatokat összeköttetésbe kell hozni, egymáshoz fűzni s központi bizottság igazgatása alatt szilárdítani meg. E módon lesz megalapítható 1878-ban véglegesen a vasárnapügyi Nemzetközi Szövetség. Wittich lelkész tetteit a dél-német vallásos lapok melegen ajánlták. Csak így juthatni célhoz.

Jó példa gyanánt említettik, hogy két német fejedelem u. m. a vürtembergi király s a bádeni nagy herceg, jövőre nem fogják az udvari hangversenyeket és estélyeket sem szombat este, sem kivált vasárnap tartatni. — Poroszországban a főegyháztanács kívánatára a kerületi zsinatok vita tárgyává tették: mily eszközökkel lehetne legjobban a vasárnap megtartását visszanyerni. Menjen maga az állam jó példával elő saját hivatalaiban s biztosítsa törvény által a nyugnap jogát minden polgár számára. A vasárnap megszentelésére már a keresztyén érzület és egyház tegyen meg mindent. Ott az állam, itt az egyház a főtényező.

Oroszország. Fehrman lelkésznél Pétervárt több vi-

lági ur és lelkész, még pedig keleti orthodox, lutheránus és reformátusok vegyessen, (köztök volt az akadémia igazgatója is) összejövén, elhatározták (febr. hóban) egy vasárnap-megszentelő társaságot alapítani, az állam-kormánytól megerősítést kérő szöveg el is fogadtatott, s abban állapotok meg, hogy a kérvényt csak a világiak írják alá, több hatást tévén így, miután a lelkészek természetes és magától értendő kötelemök, hivatalból is munkálni a vasárnap megszentelését. A folyamodványt Mirbach báró és Korf gróf, amaz lutheránus, ez keleti görög vallásu, fogják megbízás folytán az ügyérséghez benyújtani. — Imé Oroszországban is megindultak!

Nagy-Britanniában és Észak-Amerika szabad államaiban már régóta a legszélesebb körökben életbe van léptetve a vasárnap megtartása, még pedig oly mérvben, hogy ott épen azért alakulnak társaságok, hogy a vasárnap szigorú enyhíttessék, p. o. a múzeumok, képtárak, közkertek stb. megnyitassanak a közönségnek e napon. Anglia vagyonsága mitsem csökken a vasárnapi munkaszünet miatt Ausztria-Magyarország pedig, mint látszik, mitsem nyer gazdagodásban a vasárnap-törések miatt.

Magyarországban több jel mutatkozik a vasárnap gondosab és öntudatosabb megtartása javára, egyházmegyék, egyházkerületek, kezdenek gondolkodni e tárgyban; nagy lapjaink közül a Pesti Napló látszik legtöbb érdeket tanusítani. . . . de még ez mind kevés, vasárnapügyi társulat se helyi, se központi, tudunkra, sehol nem alakult meg, pedig a genfi bizottság felhívója hazánkba is elküldetett. Lapunk melegen pártolta fennállása óta a vasárnap ügyét, jelezte a mozgalmakat, megjelenési napját is nem vasárnapra tette, követve ebben a külföldi evangyéliomi heti lapok példáját. Reményt keltő jel, hogy a vasárnap-ügyi irodalom egyik terménye kiadására a vasárnap barátai önkényt s meglehetősen szép számmal kezdenek jelentkezni.

(Bulletin Dominical.)

B. F.

B E L F Ö L D.

A vértessaljai reform. egyházmegye tavaszi közgyűlése Pátyon.

Talán még soha nem irtam tudósítást oly lelki örömmel, mint most. Oly közgyűlése volt egyházmegyénknek, mely a legfényesebben bebizonyítja azt, hogy a vértessaljai egyházmegye, úgy az egyházak, egyházmegye és egyházkerületet illetőleg, mint a kor felmerült újabb és újabb nézleteivel, kérdéseivel? nem passiv de activ szerepet vett fel. És ezen annál inkább örvendek, mert egyházmegyénk a positiv kijelentett vallás hithű tagja lévén, meghazudtolja a modernnek kikiáltott itéletét, hogy az orthodoxok nem munkálkodnak, nem dolgoznak, csak tagadnak vagy kényelmes indok mellett állítanak és tespednek.

A vértessaljai egyházmegye igen népes gyűlése f. évi május 3-án lett megtartva Pátyon Koncz Imre főesperes és Tisza Lajos főgondnok urak elnöklése alatt. Első tárgy volt az esperesi jelentés, melyből 3 pont emelkedett ki. Első, hogy az elhunyt derék és munkás gondnok helyébe ismét munkás gondnokot nyertünk, kit most beigtatása után először üdvözl az elnöki széken. Második pont, hogy ez évben a deficiens cassa és a magtár egyesült s e két pénztár egyesülete, létrehozta „a vértessaljai lelkész-i özvegy s árva gyámegyletet” s alaptőkéje ez idő szerint tizenegyezer forint. Harmadik főpont, hogy egyházmegyénk könyvtára ujja lett alakítva, hozatott könyvtári alapszabály, választatott könyvtárnok (Balogh

*

György) és könyvtárügyi bizottság, s ez évben bejött a könyvtár számára 62 forint, a mely összeg a könyvtár szaporítására fordítottatik.

Ezek után előterjesztetett még, hogy ez évben is találkoztak kegyes lelkek, kik adományaikkal gazdagíták az anyaszent-egyházát.

Örömmel jelenti az esperes, hogy az egyházak lelkészei és előljárói törekednek alapvagon szerzésen, így ez évben is szaporodott az egyházak kebelében a magtár és alaptőke.

Ezen fényoldalok után következnek az árnyoldalak.

Tűzkár ellen több egyház: Acsa, Uny, Csákvár, Csabdi stb. nem biztosította épületeit.

Tanítói értekezletek nem tartattak, mert 51 tanító közül csak 18 jelent meg. Ennek azonban — mint kiderült — nem egyedül a tanítók az okai, hanem hogy nem volt rendelkezés, melyszerint, az egyházak ily értekezletek alkalmával fuvart és mérsékelt napidíjat szolgáltatassanak ki a tanítók számára.

Sajnosan esett tudomásul az is, hogy Sár bogárd lanyaha érdeklődése folytán iskoláját elveszti, s községivé lesz. Tiszta Lajos ur ez ügyben következőleg szolt: Én barátja vagyok az állami iskolának, de a legkeményebben megrovom az egyházat, mely köteleességét e téren nem teljesíti, iskoláját hanyagság miatt elveszti.

Végül esperes ur könyvek között jelenti, hogy néhai Sárközy kedves családja, fekete keretben levő arczképét az elhunyt hithű gondnoknak úgy a főesperes-, mint pár egyházmegyei tisztviselőnek megküldötte.

Ezen esperesi szemléből nyert előterjesztésre nézve Tiszta Lajos ur felszólalt, szép szavakban dicsérte a buzgó egyházakat s híveket, s a legkeményebben megróta és figyelmeztette a hanyagokat. A szó nem hangzott el, mert láttuk egy pár egyéniség arczán, a szégyenérzet tüzét égni.

Előterjesztetett a pesti egyházmegye következő javaslata: az egyházkerületi közgyűléseken törvény rangjára emelendő javaslatok s intézkedések többé ne bocsáttassanak vissza a gyűlékezetekhez igennel vagy nemmel szavazás alá, miután ez a képviseleti rendszer természetével ellenkezik. — Egyházmegyénk az indítványt elfogadta.

Tárgyaltatott az egyházkerulettől áttett lelkészválasztási törvény. A lap tere nem engedi, hogy az egész javaslatot ide írjam, elég ha azt megemlítem, hogy ezen javaslat törvényerőre emeltetése esetén, a czélnak nem fog megfelelni, mert korlátozza a szabad választást, míg másik ajtón a visszaélésnek több tért ad, mint a mostani választási rendszer. — E javaslat ezen tetele: „a tanári pályán vagy külföldi egyetemeken töltött idő, a gyakornoki időbe számítatik“, igen nagy vitát keltett. Egy lelkész azt indítványozá, „minthogy a lelkészi hivatal elnyerhetésére két évi gyakornoki idő kívántatik, s minthogy a lelkészi hivatal nemcsak elméleti, de gyakorlati dolgokkal is foglalkozik, ezeknél s több helyes indokoknál fogva — melyet szük terem miatt bővebben nem közölhetek itt — mondja ki az egyházmegye, hogy a tanári pálya és külföldi egyetem kedvezményeül egy évet kíván, de ezt multhatlanul, gyakornoki időül.“ Az egyházmegye nagy többséggel fogadta el ezen indítványt. Hasonlóan, nagy, de igen szép eszmecserét felmutató vitát keltett, a lelkészi fizetés minimuma megállapításának kérdése. — E tárgyban egy lelkész következőt indítványozá: „Minthogy a jelenben anyásított egyházak híványai alapján lelkész-hívásra jogot nyertek s ezt csak akkor veszthetik el, ha arra nem kapnak

vállalkozót, addig e jogot elvenni nem jogos s minthogy senki erőszakkal egy egyházba se tétetik, s minthogy a lelkész állomás magasztos szegénységével, folytonosan anyagi kérdések fessegetése önérdékből — össze nem egyeztethető, s a minimum megállapítása is, — „ha akarom“ tárgya lehet — mondja ki tehát az egyházmegye, hogy a minimum megállapítását nem kívánja, s azt kéri, hogy a leányegyházak anyásítása körül járjunk el igen szigoruan.“ — Ezen indítvány ismét igen nagy többséggel el lön fogadva. — E tárgy vitatása közben merült fel egy jellemző eset, melyet ide jegyzek: A modern tudomány szele által legyintett egyik világi ur, Krisztus azon csudatételét, midőn 5 kenyérrel és két ballal nagy sokaságot jöltartott, említé, jónak vélte ezt satyricus hangon tenni, megtoldva ezzel: „ha igaz(?)“ Erre felállott egyik szeretett tisztársunk, közbelyeslés nyilatkozata közben utasítá vissza a helytelen kifejezést, melyet az illető — nem lévén még tősgyökeres modern — visszavont.

Koncz főesperes ur a tűzkárbiztosítás eszközlése végett azon indítványt nyujtá be, hogy az egyházmegye léptesse életbe a kölcsönös biztosítás eszméjét, ezáltal az a pénz, melyet a biztosító társulatoknak adunk, az egyházmegye kebelében maradna. Hoz fel adatokat, melyek indítványa mellett szólnak, az egyházmegye az ügy tanulmányozása és megvizsgálása végett egy bizottságot nevezett ki.

Egyházmegyénk indítványa folytán az egyházkerület ennek utána évenként rendes költségvetést tesz s e szerint lélekszám után adóztatnak meg az egyházak. Erre nézve utasítá az egyházmegye az egyh. kerületi közgyűlésre választandó küldötteket, hogy a költségvetésben felette szigorúak és a jelen körülmények szerint takarékosak legyenek.

Az egyházmegyei gyámegylet alapszabályt készítő bizottság beadja munkálatát, mely terjedelmességénél fogva előbb átanulmányozás végett az e. megyében köröztetni határoztatik.

Beadja főesperes a magtári számadást, melyszerint a magtári alapvagon 1813 frt. A lelkészektol ez évben bejött évi díj és belépésdíj fejében 850 frt.

Az egyházmegyei pénztár vizsgálatára kiküldött bizottság a deficiens cassában talált 8115 frtot és a közpénztárban 403 forintot. A pénztár rendben találtatott, s a közgyűlés felmenté a pénztárnokot a számolás terhe alól.

Egy lelkész indítványozá: hivassék fel az egyházkerület oly intézkedésre, mely által az egyh. kerület története megíratassék akként, hogy minden egyház lelkésze beküldje összeállított történelét egyházának keletkezés óta s ez szedessék össze, a mi az országos prot. egyh. történet megírását elősegítendi. — Az indítvány el lön fogadva.

Koncz főesperes indítványozá, hogy mondja ki az egyházmegye, egy lelkészi értekezellet megalapításának szükségességét — Az indítvány felette heves vitát keltett, de azért igen nagy többséggel el lön fogadva.

Az egyházmegyei tanítótestület által azon indítványt terjesztik be a küldött képviselők, hogy az 1868. év előtt már az egyházmegyében hivataloskodott s az egyházmegye tanügyi bizottsága előtt letett vizsga után nyert képességről állitson ki az egyházmegye oklevelet, mely a tanítók pályázhatását megkönnyíti. — Ezen indítvány el lön szintén fogadva.

Tanügyi bizottság ez alkalommal gyűlést nem tartott az idő rövidsége miatt. Egyik körlelkész ur azonban azon referálása által, hogy a biai ref. egyház előljárósága hanyag az iskola iránt, sőt bünös akadályul szolgál az iskolaügyben, igen heves

és elkeseredett jelenetet idézett elő, mely azonban a főesperes ur tapintatos eljárása által visszataszító élet elvesztés s az illető előljáróság kötelme pontos teljesítésére komolyan utasított.

Az egyházkerületi közgyűlésre a küldöttek megválasztottak s végül nagytiszteletű Koncz Imre főesperes urnak buzgó eljárásáért a közgyűlés a legőszintébb köszönét nyilvánította örök emlékezet okáért jegyzőkönyvileg. Ő alatta az egyházmege virágzásnak indult.

Némely kisebb ügyek elintézése után a gyűlés feloszlott, hogy midőn vetett a léleknek, arasson a testnek is örömet s a tiszta barátság ölelő karjai között gyönyörűséget.

Elmentünk tisztelendő Szabó Lajos pátyi lelkész lakására, hol az ő szorgalmatos Márhája, szeretett kedves felesége, már terített asztalokkal s rövid idő múlva tálalt, izletes ételekkel fogadott bennünket.

Kedélyesen folyt a multság. Elenyészett a disharmonia mi azelőtt egyházmegeinkben — az ügyek állása miatt — volt, ifju és öreg sugárzó arczzal és mosolylyal üdvözlék egymást. A felköszöntések sorát Koncz Imre ur kezdé meg s lett utána elég számos, de mind lelkes és gyujtó, mind szeretetet és ügybuzgóságot lehelő.

Vége május 4-én a legőszintébb búcsúszavak és a szeretet kifejezései között oszlánk szét. — Éljen a szép egyetértés és szeretet!

V e r i t á s .

A tiszántúli reformált egyházkerület

1877. ápril 19—23. napjain Debreczenben tartott közgyűlésének közérdekűbb tárgyai.

(Vége.)

Indítványoztatott, hogy tanácskozási szabályok állapittassanak meg, különös tekintettel a közigazgatási és törvénykezési tárgyalásokra; ennek következtében egy küldöttség neveztetett ki, hogy az a jövő közgyűlésre, egyházi szerkezetünk sajátságainak figyelembe vételével, egy formulázott, lehetőleg rövid javaslatot terjeszzen be. Küldöttségi tagok: Kiss Áron, Révész Imre, Fráter Imre, Simonffy Imre, gr. Ráday Gedeon, Ármós Bálint és Tóth Sámuel.

Ugy a debreczeni mint a vidéki gymnasiumokra vonatkozólag elhatároztatott, hogy minden félév végével a szülék értesítettessenek gyermekeik előmeneteléről díj nélküli bizonyítványokban. Mely bizonyítványokat a növendékek illető osztályfőnökeiktől átvevén, tartoznak azokat szülőkkel vagy gyámjaikkal aláíratni s ennek megtörténte után azokat osztályfőnökeiknek visszaszolgáltatni

A pesti biztosító intézet részéről a tűzkár ellen biztosítási díjakból, befizettetett 1283 frt 85 kr; melyből 855 frt 90 kr. az egyházkerületi pénztárt illeti, 427 frt 95 kr. pedig a meghatározott arány szerint az egyházmegek közt osztatotott ki. A mult évben nevezett biztosító intézet 2088 frt 4 krt fizetett 5 tűzkárt vallott egyház részére; nevezetesen a fülöpösi egyház kapott 85 frtot, a t.-löki 6 frtot, e kéri 237 frt 64 krt, a vámospércsi 1516 frt 40 krt és a munkácsi 243 frtot. Fájdalom, hogy még most is 105-re megy azon egyházközségek száma, melyek a pesti biztosító intézetnél nincsenek biztosítva.

A békés-bánáti egyházmegeének azon óhajtatása és kérelme, hogy ezen nagy kiterjedésű egyházmegeében a lesperesi hivatal állittassék fel, nem adatott meg; miután ezen tiszántúli egyházkerületben egészen szokatlan és példanélküli, hogy egy egyházmegeében két nevezetesen fő és alesperesi hi-

vatal állittassék fel; de meg épen egy alkotmányozó zsinat elé készülünk, a melynek jogkörébe tartozik az egyházmegei igazgatás minél rendszeresebb és czélszerűbb megoldási módját meghatározni. Az egyházmegeye belkörü intézkedésének hagyatván fenn, hogy az egyházmegeye nagy kiterjedéséhez képest az esperesi évenkénti látogatást miképen eszközölje és fogantossítsa legczélszerűbben.

Hogy a tiszántúli ref. egyházkerület a nagy jelentőségű Gusztáv Adolf-egylettel szerves egybeköttetésbe léphessen, e czélből egy küldöttség neveztetett ki véleményes javaslat készítésre. Ugyanezen küldöttség azzal is megbízott, hogy a magyar ref. segély-egylet alapszabályait nézze át és módosítsa. — Küldöttségi tagok: Kiss Áron, Szilágyi Lajos esperesek, Fráter Imre és Kulin Imre segédgondnokok.

A heves-nagykunsági egyházmegeének azon intézkedése, hogy azon tanítók, kik egy év lefolyása alatt tanítói oklevelet nem szereznek, állomásaikról elmozdittatnak, megerősítettett.

Örvendetes tudomásul vétetett, hogy a h-szoboszlói egyház és a városi közönség együttesen egy 4 osztályu gymnasiummal egybeköttött polgári iskolát állítottak fel; maga az egyház két tanári állomást szervezett.

Izsó Miklós kitünő szobrászunk özvegye megkeresvén az egyházkerületi elnökséget, hogy férje műtermében több oly műdarab maradt hátra, melyeknek megszerzése a hazai tanítézetekre nézve nagyon kívánatos és óhajtatandó volna: a műdarabok jutányos árjegyzéke a nagyobb egyházak iskolái előljáróinak figyelmébe ajánlatott.

A nagy-károlyi egyházmegeében m.-szalkai lelkész Papp Istvánnak bizonyos föltételekhez kötött lemondása elfogadtatott, s a föltétlen szabad választás elrendeltetett.

Voltak még számos díjlevelek, csereszerződések eladások, melyek szinte mind elintézést nyertek; a sok peres ügy miatt több igen fontos tanügyi kérdést és tárgyakat a következő gyűlésre kellett halasztani.

s.

Szónoklat gyakorlati ünnepélyes gyűlés

a debreczeni kollégium oratoriumában
1877. május 9.

Bármely pályán is úgy leend sikeres haladásunk, ha saját jó igyekezetünk mellett szerető karok támogatnak, s mutatják meg a helyes irányt, melyet szem elől téveszteni nem szabad. De ha éltünk minden körülményei közt is van szükségünk ily támogatásra, legyen az akár az ész kormányzó hatalma, akár egyeseknek bölcs és jóakaró belátása: bizonyára ifju korunk az, melyben leginkább van útmutatásra szükségünk, midőn nem tudjuk feltalálni a helyes irányt, — leginkább a szeretetteljes támogatásra, midőn ingadoznak lépteink.

Önképző társulatunk, mely mint ilyen képezni akarja magát úgy a theologia elméleti terén, mint annak gyakorlati mezején, május 9-én tartott gyűlésére meghívta a fő és nagy. lelkészi és hittanári kart, nem azért, hogy talán bemutassa vendégei előtt, mit tud, vagy mire haladott, — hanem sokkal inkább azért, hogy amaz említett útmutatást illetékes helyről nyerje, melynek ítéletét követve valóban is képezze magát s félszégsekbe ne essék.

A társulat meghívására a gyűlésen, mely a főiskola imatermében ment végbe, megjelentek: Révész Bálint, Könyves Tóth Mihály és Némethy Lajos lelkész, Balogh Ferencz, Meny-

hárt János és Tóth Mihály hittanár urak ; a gyűlés ünnepélyességét emelő férfiakon kívül, érdeklődéstől vonzatva megjelentek szép számmal a hittanhallgatók (tagok és nem tagok egyaránt), nemkülönben a főiskolának egyéb szakjaiból is számosan.

A gyűlés az orgonakiséret mellett elénekelt „Jövel szent lélek Ur Isten“ elhangzása után vette kezdetét, mint a sorrendben előre meg volt állapítva, Orosz István elnök önkészítette imájával. Majd Széle György esküdt felügyelő s hittan végzett mondotta el imatermi beszédének (alapige Luk. XI. 35.) egy részét. Varga Lajos 2. hh. előadta Révész Bálint pünkössti reggeli egyházi beszéd előtti 2-ik számú imáját. Nagy József hittanvégzett és esk. fel. Dr. Székács József „a valódi lelkesedésről“ szóló pünkössti egyházi beszédéből adott elő egy részt. Végül Kürthy Károly 2. hh. Tompa „baldokló mellett“ című költeményét szavalta el.

Nem ily röviden és szárazon folyt le azonban a gyűlés, mert hogy sokáig tartott, mutatja az, hogy 5 órakor vette kezdetét s 7 és fél után ért véget, — hogy pedig változatos és így érdekes lefolyású is volt, bizonyítja azon körülmény, hogy minden egyes előadás után nemcsak magok a társulati tagok tették meg észrevételeiket, hanem a lelkész és tanár urak is elmondták bírálati nézeteiket.

Igy a társulat tagjai közül bírálták az előadásokat : Orosz István elnök, Hajdu Zsigmond e. f. Kiss Bertalan 3. hh. S. Nagy Lajos 3. hh. és Torma Károly 2. hh.

Mellőzve azonban tér szűke miatt mindazt, mit elsorolt bírálok többször találólag, őszintén, bátran és szabatosan mondtak ; s csak futólag említve fel a hittanár urak közbe-közbe tett nyomós észrevételeiket : ezuttal csakis püspökünk általános értékű megjegyzéseit tömörítjük. Ft. Révész Bálint ur az előadásra vonatkozólag megjegyzé, hogy ennek főkélléke mindenesetre a hang, mint természeti adomány, ez aztán önképzés által tovább művelhető, fejleszthető. Az imádkozásnál azonban sem a hang, sem a természeti adomány magában véve még nem elég, hanem ezekhez még az érzésnek is kell járulnia ; először érezni tanuljon meg az ember, aztán idomítsa hangját az érzés szerint, mert imával érzést csak így kelthet fel.

Kezdő imádkozóknak éppen nem ajánlja a könyv nélküli való imádkozást, kivált ifju embernek tanácsolja, hogy imázásában tartsa magát mindig az íráshoz.

A kézmozdulatokra vonatkozólag azon megjegyzést hallottuk, hogy azok olyanok legyenek, mint a természetben a villámlás és mennydörgés, melyek ha folytonosak, elvesztik hatásukat, míg ha a homályt szakítja félbe fény, s a csendet zavarja meg a dörgés — hatásuk elmaradhatlan.

Általában ajánlja a példányszónokok tanulmányozását és utánzását, de nem a majomit, — hanem mindenki saját egyéniségére mint alanyra legyen tekintettel, s azon vonásokat sajátítsa el másoktól, melyek ezen ő egyéniségével egyeznek. — A példányszónoklatok sem azért irattak, hogy azokat valaki szóról-szóra tanulja be, hanem hogy azok nyomán igyekezzen saját erejéből szónoki művet létrehozni.

A gyakorlatra vonatkozólag ajánlja a társulati tagoknak, hogy ne tanuljanak mindannyian más és más szónoki műveket be, hanem egy és ugyanazt adják elő többször, sőt több ízben, hogy így egymástól s egymáson tanulhassanak. A bírálok pedig ne elégedjenek meg azzal, hogy kimondják, miszerint ezen tétel rosszul volt előadva, hanem maguk mutassák meg, miképen kellett volna azt előadni.

A benyomás, melyet a gyűlés lefolyása általában mindenkire tett, kedvező volt, s ezen körülménynek tulajdoníthatjuk Némethy Lajos lelkész ur azon nyilatkozatát, melyben örömet fejezte ki a társulat haladása felett, s kívánja, hogy így haladjon fokról-fokra tovább is a társulat. Ben Ábi.

K Ü L F Ö L D.

Németország.

(Pfaff erlangeni hittanárnak a teremtéstörténetéről irt műve. A tübingei egyetem 400 éves jubilauma. A jelen évi porosz lelkésziértekezletre kitűzött vitatárgyak és az evangyéliomi nagy szövetség legközelebbi gyűlésének kérdése.)

1. Kétségtelenül Németország egyike azon államoknak, hol a theologus annak daczára, hogy főerejét egy speciál tanágbán összpontosítja ; ugyanakkor arra is törekszik, hogy a tudományok összes vidékein universalis képzettséget teremtsen magának. Vegyük csak közelebről szemügyre a természettudományokat, s látni fogjuk, hogy nem egy két olyan theologus akad, kik a természettudományokba mélyebben bepillantanak ; de nem azért ám, hogy magoknak modern tudományosságot szerezve, Büchner, Moleschott, Feuerbach és Vogtnak materialismusát kínálgassák az olvasó közönségnek, — sem pedig azért, hogy a mai természettudósok felfogásával összeütközésbe jönni látszó bibliai tant kigunyolni törekedjenek : hanem igenis azért, hogy megszerezhessék magoknak a szükséges fegyvereket, miket aztán adandó alkalommal a modern lovagok ellen fordíthassanak.

Ilyen, tehát tisztán apologeticus szempontból irt, Pfaff Frigyes erlangeni hittanárnak következő című műve is : „Schöpfungsgeschichte mit besonderer Berücksichtigung des biblischen Schöpfungsberichts“ (Zweite Auflage Frankfurt a. M. 1877. Heyder und Zimmer. S. 753. 12 márka.) A mű már első kiadása alkalmával igen kedvező fogadtatásra talált s a legtekintélyesebb természettudósok, mint p. o. a többek közt Wiegand marburgi tanár s a darwinismus egyik legalaposabb megharczóója, korszakalkotó műnek jelezték. A jeles mű több szakaszra oszlik, melynek XIX-dik fejezete főkép azt igyekszik bizonyítani, hogy a bibliai teremtés tannak, a mint az Móz. I. 1. előadatik, a természettudományok követelményei ellen nem mondhatnak. Az, hogy a föld kezdetben egy izzó — forró tömeg volt, éppen nem bizonyít a Genesis állítása ellen sem. Pfaff teljesen egyetért Delitzsch és Reuschsal*) abban is, hogy a tóhu („ékesség nélkül való“ Károlyi G. fordítása szerint) szó oly állapotot jelent, minőt a plutonismus követel. A teremtés hét naponni történetét egy bizonyos időszakra viszi vissza ; de korántsem évezredekre, mint azt a jelenkor geológiai és asztronómjai akarják. A világosságnak a nap nélkül való előállításában sem lát semmi ellenmondást, minthogy a természettudományok e tekintetben hypotheziseket felállítani igen, de bizonyost mondani nem tudnak. Kivittebben szól még az első ember teremtéséről, kimutatva a darwinismus tarthatlanságát, aztán az özönvizről stb.

Az azonban jelenleg nekünk nem czélunk, hogy a könyvet itt hosszasan recenseáljuk. Csakis fel akartuk azt említeni, mint egyik igen kitünő termékét a német komoly tudományosságának. Vajha találkoznék közöttünk valaki, ki azt, hacsak kivo-

*) Bibel und Natur. Vorlesungen über die mosaische Urgeschichte und ihr Verhältniss zu den Ergebnissen der Naturforschung (4. Auflage. Born, 1876. Weber.

natilag is, anyanyelvünkre átültetné. A magyar protestáns egyetnek is, a Baur-féle műveknek orosz fordítása helyett, sokkal üdvösebb és célszerűbb lenne magyar irodalmunkat ily jeles művekkel megajándékozni. Ezeket aztán világi férfaink is érdekekkel fognák olvashatni.

2. A hires tübingai országos egyetem, mely már annyi jeles theologust is kitűnő képzettségű tudóst nevelt a kies Würtembergnek, épen a következő nyáron fogja 400 éves felállásának jubilaumát megünnepelni. Ugyancsak annak egyik veterán hittanára Dr. Beck, kinek személyisége és vonzó előadása jelenleg csaknem legnagyobb befolyást gyakorol a német hittanhallgató ifjuságra, e hó 23-án ül meg 50 éves hivataloskodásának örömmünnepejét.

A tübingai egyetemhez bennünket magyar protestánsokat, különösen pedig ágostai hitvallású testvéreinket, sok hála és kegyelet fűz. A mi ifjaink, főképp Erdélyből számosan megszoktak ott fordulni. Minő szép dolog lenne már az, ha ugyan ennek kivitele sok nehézségbe nem ütköznék, hogy azon még életbenlevő protestáns lelkészek és tanárok, kik a legutólsó években Tübingában tanultak, a közeledő jubilaumhoz egy üdvözlő iratot szerkesztenének. E különben csakis magán vélemény; de hogyha nem lesz belőle pusztában elhangzó szó: akkor azon, a német protestáns egyházzal összeköttetésünk erősítése érdekében is, igen örülni tudnék.

3. A szokásos lelkészi értekezletek a porosz uniált evangélikus egyházban ez évben is meg fognak tartatni. A berlini lelkészi értekezletnek előre kitűzött vitatárgyai a következők: 1. A lelkészi értekezletek jelentősége korunkra nézve. Előadó Dr. Zöckler greifswaldi hittanár s a Beweis des Glaubens című jeles folyóirat egyik szerkesztője. 2. A valódi pietismus jelentősége a jelen idő liberalis és materialisztikus irányzatával szemben. A gnadani lelkészi értekezlet pedig a következő tárgyakat jelölte ki: 1. Az egyházi öntudat. 2. Mi teendője van a lelkésznek a social-demokratikus mozgalmakkal szemben? 3. A vasárnap megszentelésének kérdése.

Az evangyéliomi nagy szövetség jövő évi gyűléséről — a mint már tudjuk — Berlin jelöltetett ki. Minthogy azonban a francia hittestvérek vonakodtak ez indítványt elfogadni: az angolok indítványára neutralis tartományt választott a bizottság; s valószínűleg a gyűlést vagy Bernben, vagy pedig Bâselben fogják megtartani. Az 1878-diki szeptemberi gyűlés főtárgyát a vasárnapügye fogja képezni. Hát a mi egyházi vagy politikai törvényhatóságaink mikor intézkednek már e kérdésben gyökeresebben...? Természetesen, hogyha még az egyházi lapok is keveset törődnek a vasárnap ügyével, vagy pedig épen ki is gunyolják azt: akkor aztán mit várhatunk a politikai hatóságoktól! A porosz evangélikus egyházi főtanács épen a napokban intézett egy érdekes emlékiratot a vasárnap megszentelése ügyében a kultus miniszterhez. Az is kívánatos volna, hogyha a mi lelkészeink is tüzetesebben foglalkoznának e kérdéssel; ez is egyik érdekes tárgyát képezhetné lelkészi értekezleteinknek. —k.

K Ö N Y V É S Z E T.

A keresztyének erkölcsi vallásos és egyházi élete a II. és III. században (La vie ecclésiastique, religieuse et morale des Chrétiens aux II-me et III-me siècles), írta De Pressensé Ödön, egy kötet, 8-r. 600 l. ára 7 fr. 50 c. Megjelent Párisban Sandoz és Fischbacher kiadóknál 1877.

ápril 10-én. Több mint 20 év előtt kezdte meg a munkás szerző azon jeles művét, melynek fent idézett 6-ik vagyis zárkötete az olvasók előtt fekszik most s német és angol fordítása egyidejűleg készül. E VI. kötet tartalma I. könyv: az egyházi élet 1) az egyház szaporodása, térenczek, keresztség. 2) az egyházhatóság szervezete a helyi egyházakban a 2-ik század végén. 3) a helyi egyház fegyelme a 3-ik század kezdetén. 4) az egyházak viszonya egymáshoz a 3-ik század kezdetén, 5) a vallási válság a 3-ik században, általános jellemző vonásai, megoldása Alexandriában, 6) a válság Rómában, 7) a Cyprian korabeli egyházi válság. II-ik könyv: a magán és közimály (cultus) az egyházakban, 1) a kezdetleges imály első alakulásai, 2) a házi istentisztelet, 3) a közistentiszteletre szentelt épületek és napok, 4) istentisztelet kiszolgáltatása a 2-ik és 3-ik században, e korszakbeli átalakulások, 5) a közimály különböző tényeinek régészete. A közimádkozás. Szent ének, szent irás olvasás. Egyházi beszéd. 6) Közimály szolgáltatás Alexandriában Origenes idejében. III. könyv: a keresztyének erkölcsi élete. 1) Az egyház reformjainak elve a római birodalomban a társadalmi ujitási kísérletekkel szemben. 2) A keresztyénség és a család. 3) A keresztyénség és a rabszolgaság. 4) A keresztyénség viszonya az államhoz. 5) A keresztyénség és a társadalmi élet. Történelem, művészet. 6) A keresztyénség és a szigornokság (ascetismus). 7) A katakombák (sir tornácok) keresztyénsége. E 20 fejezet czimirata tájékoztathat a tárgyról, miket a mű felől. Előszavában mondja szerző, „A ker. imály, szépsége és lelkisége a 2-ik században, fokozatos alakulása a 3-ikban, a mű főtárgya; végrésze szentelve van azon vallási és társadalmi nagy reformnak, mit a keresztyénség munkált a családok keblében, majd a társadalmi intézményekben. Kiváló érdekü szabatosan meghatározni: minő szerep jut a stoicismusnak a régi jog tágitása és enyhítése terén, s mi érdem illeti a keresztyén egyházat a teljes megújulásban.“

Figyelmező. Megjelent a „Magyar Protestáns egyházi és iskolai Figyelmező“ V-ik füzeté május hó 10-én. Tartalma I. Micsoda alapelvek s minő fokozatok szerint volna célszerű alsóbb osztályú népiskoláinkban az egyházi énekeket tanítani. Ivánka Sámuel. II. A gyakorlati szónokképzés. Zsigmond Sándor. III. Egy határozott lépés a zsinattartás felé. Révész Imre. IV. Egyháztörténelmi tárcza Zsilinszki és Hoffer Endrétől (Geleji K. levele és Fodor János önéletrajza.) V. Egyházi és iskolai krónika. VI. Rövid irodalmi szemle. A szerkesztő Dr. Révész Imre kéri a jövő félévi előfizetésnek (2 frt) június hó folyamán való beküldését.

Jézus példázatai Homiliákban. Pazar József szalóki ref. lelkész, később ungi esperes után kibocsátja fia Pazar István ágateleki ref. lelkész. II-dik füzet. Sárospatak, 1877. 6r. 196 l. Ajánlva van Gróf Lónyai Menyhértnek. Tartalmaz XXI. homiliát. Az első Luk. VII. 40—43-ról „A megtért bűnbánata, szives szeretete Jézus iránt“; a XXI-ik Ján. XV. 4—7 alapján „Krisztusban maradás“. Építő hatása, komoly s buzgalmas mű. Irálya és szellemére nézve idézzük a 194-dik lapról. „Nem marad a Krisztusban, nem áll meg az a hitben és az evangyéliomi tudomány követésében, ki bármi okból Jézussal szoros összeköttetésével fölmond, ki hitét megtagadja; ki a bűnnek hódol; ki tévtudományt követ; ki minden Isten előtt kedves jócselekedetektől idegen stb.“ E mű ékesíti a hazai egyházi irodalmat, szép emlék az elhunytak sirján. Azon 2 homiliából itélünk, melyet átvashattunk s e részből következtetünk a többire. Ha

átanulmányozója és ismertetője jelentkezik, tért szívesen nyújtunk neki.

La Famille (A család) hónaponként 2 izben 24 lapon 8 rétből metszett képekkel ékesítve jelen meg, szerkeszti Vulliet A. Év végén 576 lapból álló képes diszkötetet s kedves, mulattató és oktató olvasmányt képez. Előfizetési ára egy évre Európa bármely országában 5 frank. Megjelen Lausanneban (Helvétia) francziául Bridel György kiadónál, hová kell az előfizetést küldeni. A vasárnapi egyletek is pártolják e lapot. Francziául olvasó családoknak méltán ajánlható, ugy olcsósága (egy évre 2 ezüst forint) mint keresztyéni nemes tartalmánál fogva.

Chorálkönyvi értesítés. A magyarhoni ág. hitv. evang. összes magyar, tót és német egyházak számára általam szerkesztett s az egyetemes gyűlés által is ugy az összes esperességnek mint egyes egyházaknak ajánlott „*Á t a l á n o s c h o r á l k ö n y v*“ egy első rangu műintézetben már metszés alatt van. Azonban a műnek nagy gondot és figyelmet igénylő előállítására, már nagyobb terjedelménél fogva is (25 nagy ív) több időt igényelvén: ezért ez csak Május hó végével készülhet el. A midőn ezt t. előfizetőim s megrendelőim tudomására hoznám, tisztelettel megjegyzem még, miszerint megrendeléseket, illetőleg olcsóbb bejelentéseket, a hol a műnek megküldése s árának utánvétele kéretik, még továbbra is elfogadok. A chorálkönyv előfizetési- vagy esetleg utánvételi ára 5 frt, bolti ára azonban (Táborszky és Parsch urak bizományában, Budapesten) 6 frt 50 kr leend; ezért ugy egyes egyházaink, tanítóink, mint különösen képezdészeink s általán a choráljáték kedvelőinek érdekében álland a kedvezőbb feltételek mellett a művet megszerezni, annál is inkább, miután a kiállítás nagy költsége miatt az előfizetők illetőleg megrendelők számán felül, csak kevésse több példány fog nyomtatni.

Nyiregyháza, 1877. április hó.

Mély tisztelettel

Nagy Lajos, ev. organista.

Irod. tudósítások. I. Többen voltak szivesek megrendeléseket tenni „a Hasznos olvasmány“ című folyóiratból, de minthogy csak egy vagy két példányt, azért azt számukra nem küldhetém, mert csak 20 példány megrendelést eszközölhetek postai költségek miatt. Kereszt kötés alatt nem küldöm, mert így után vételezni nem lehet. A mű olcsósága 10 kr és a tartalom hódítsa fel a népnevelés ügy barátait a tömeges megrendelésre.

II. A „Gyakorlati lelkészet“ harmadik füzetének megjelenése a nyomasztó anyagi viszonyok miatt öszre van elhalasztva, ezt tudatjuk ugy a nagy közönséggel, mint a t. munkatársakkal.

Kelt Gyúron, 1877. máj 5.

Vasadi Balogh Lajos, szerkesztő.

(Beküldetett.) **Hall Fürdő gyógyhelye** felső Ausztriában. Iblany és büzeny forrásai, gyógyhatásának és a gyógyhely viszonyainak rövid vázlata. Közli Dr. Katzer Simeon, gyakorló fürdő orvos Hallban. Budapest, 1877. 8r. 35 l.

K Ü L Ö N F É L É K .

Pártolók névsora (III. közlemény.) A „vasárnap és a munkás osztályok“ olvasmány kiadására pártolókul jelenkez-

tek 18, Özv. Dede Mihályné asszony, Debreczenben, 1 ft. 19) Ily. Koncz Imre ref. főesperes, Seregélyes, 1 frt. 20) Szentpéteri Sámuel ref. lelkész, Pelsőcz, 1 frt, 21) Kiss Bénéjám ref. lelkész, Szalárd, 1 frt. 22) Nagy Sándor ref. lelkész, Ágya, öt példányra 50 kr. 23) Munkácsi Dániel ref. lelkész, Tengőd, 1 frt. 24) Sántha Károly ev. lelkész, Szent-Lőrincz, (Tolna) 1 frt. 25) Balogh Ferencz hittanár Debreczen, 1 frt. 26) Balla Lajos ref. lelkész, Monor, 30 példány 3 frt. 27) Bakos József ref. lelkész, Bakonszeg, 30 példány 3 frt. 28) Kovács Sabestyén József ref. lelkész esperes, Ipoly-Pásztó, 1 frt. 29) Szikszay József ref. lelkész, Nagy-Várad, 1 frt. 30) Papp Péter ref. tanító Debreczen, 1 frt. 31) Mezey Pál ref. lelkész esperes, Csököly, 20 példány, 2 frt. 32) Kölcsey Zsigmond, ref. lelkész, Csetfalva, 5 példány, 50 kr. 33) Sörös Vilmos 3. év. hittanuló, Debreczenben, gyűjtő: (Sátor, Séllei, Ragályi, Erdős, Varga, Fekete, Hatvani, Erős, Lengyel, Bethlendi hittanulók) 11 példány, 1 frt 10 kr. 34) Könyves Tóth Mihály ref. lelkész, Debreczen, 1 frt, 35) Némethi Lajos ref. lelkész, Debreczen, 1 frt. 36) Révész Bálint püspök, Debreczen, 1 frt. III-dik közlemény 23 frt 10 kr; a II-dik közlemény 9 frt; az I-ső közlemény 9 frt. Az eddig vett összeg 41 frt 10 kr és 60 példányra megrendelés. Remélhető, hogy a meghosszabbított határideig, június 9-ig, a vasárnap ügybarátai szaporodni fognak. (Lásd a felhívást Lapunk 14-dik számában.) Debreczen, 1877. május 8.

Balogh Ferencz.

Diószegen Áldozó csőtörtökön, a templomban tartott lelkész választás alkalmával, Molnár János porcsalmi s. lelkész közfelkiáltással megválasztott rendes lelkészé.

(K. F.)

(Halálozás.) Márczy Ferencz a debreczeni ref. kollégium első éves hittani növendéke Szekszárdon május 9-én, 19 éves korában elhunyt. Béke hamvaira!

Hartman Edéné Tauber Ágnes, a berlini hires bölcsész neje, fiatal korában a napokban elhunyt. A bölcsésznek kedvelője és mivelője volt; két művének címe ez: „Philosophie gegen naturwissenschaftliche Ueberhebung.“ a másiké: „Der Pessimismus und seine Gegner.“ Ezekben férje nézletét védelmezi.

A kir. tanfelügyeletre és az országos tanügyre nézve igen jellemző az, hogy a tanítói értekezletek a legközelebb tartott vértésaljai egyházmegyében azt kérelmezték, hogy a kormány kéressék meg az okt. ügyi törvény végrehajtására és hogy a tanfelügyelők legalább minden harmadik évben látogassák meg az iskolákat s ugy készítsenek statisztikai jelentést.

Sár-szent-miklóson (fehérmegye) egyesült egyház van, a lutheránusok és reformátusok egyesültek oly módon, hogy papjuk és tanítójuk mindig lutheránus lesz. Ezen egyesítést az egyházmegye nem hagyta helybe s uj egység lesz szükséges, jobb és igazságosabb alapokon.

Husvétii adakozás. A debreczeni ref. kollégium részére a husvétii ünnep-követek útján a legationális egyházakból bejött kegyes adomány összege: 122 frt 89 kr (tavaly husvétkor 133 frt 7 kr;) a kórház részére tanulók adományából 20 frt 88 kr, tavaly 20 frt 28 kr. (Háznagyi hivatal.)

Balogh Ferencz, felelős szerkesztő és kiadó.

Debreczen, 1877. Nyomatotta városkönyvnyomdájában.